

Кравчина Оксана Євгенівна
молодший науковий співробітник
Відділу компаративістики інформаційно-освітніх інновацій,
Інститут інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України,
м. Київ, Україна

**НОРМАТИВНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗВИТКУ
ІНФОРМАЦІЙНО КОМУНІКАЦІЙНОЇ
КОМПЕТЕНТНОСТІ ВЧИТЕЛЯ В ПІСЛЯДИПЛОМНІЙ
ОСВІТІ УКРАЇНИ ТА СЛОВАЧЧИНИ**

Інформаційне освітнє середовище школи на сьогодні вже включає в себе електронні освітні матеріали, електронні бібліотеки, цифрові лабораторії, «електронні» щоденники і журнали, кожна школа обов'язково має особистий шкільний сайт, середовище для електронного навчання, портфоліо учнів та вчителів тощо. Всі ці фактори враховуються при створенні програм навчання та підвищення кваліфікації вчителів в країнах Європи. Так, у висновках «Ради Європейського Союзу та представників урядів країн-членів щодо удосконалення професійної підготовки вчителів», акцентується увага на системі європейської педагогічної освіти, яка задовольняє потреби сучасного суспільства у кваліфікованих кадрах, вона повинна стати інтегрованою системою і включає наступні компоненти: систему відбору майбутніх вчителів, сертифікацію базової педагогічної освіти, вступну фазу у вчительську професію, професійний безперервний розвиток вчителів, можливість підвищувати професійну кваліфікацію, брати участь у розвитку школи на дослідницькому рівні [1].

На сьогодні вчителю необхідно бути готовим до безперервного

вдосконалення і підвищення своєї кваліфікації. Високі темпи розвитку освіти, потреба в безперервному підвищенні кваліфікації вимагають нових форм і методів роботи з педагогами, з'являється необхідність впровадження нових освітніх технологій, що забезпечують підвищення результативності освітнього процесу.

Однією з таких технологій є дистанційне навчання як сукупність освітніх технологій, при яких взаємодія учня і викладача здійснюється незалежно від місця їх знаходження з використанням сучасних інформаційно-комунікаційних технологій є частиною інформаційного освітнього середовища відкритої освіти. Дистанційне навчання набуло поширення в післядипломній педагогічній освіті вчителів в Україні. Було прийнято низку відповідних нормативних документів серед яких:

- Закон України “Про вищу освіту” від 01.07.2014 р. N 1556- VII в якому зазначені форми навчання у вищих навчальних закладах, а саме: денна (очна), вечірня, заочна, дистанційна, екстернатна [2].
- Концепція розвитку дистанційної освіти в Україні (затверджено Постановою МОН України від 20.12.2000 р.), в якій визначено, що дистанційна освіта – це форма навчання, рівноцінна з очною, вечірньою, заочною та екстернатом, що реалізується, в основному, за технологіями дистанційного навчання. [3].
- Наказ МОН України “Про затвердження Положення про дистанційне навчання” від 25.04.2013 р. № 466 (із змінами від 14.07.2015) [4].
- Зміни до Положення про дистанційне навчання наказ МОН України №761) [5].

Дистанційна форма навчання для вчителя через Інтернет є ефективною і зручною формою отримання нових знань та компетенцій, підвищення рівня професійності, самоосвіти. Вчитель може сам обирати час та місце для дистанційного навчання та вибирати для себе актуальні теми підвищення

кваліфікації в галузі ІКТ в освіті з урахуванням стратегічних питань розвитку нових ІКТ в глобальному суспільстві знань. Нижче приведені найпоширеніші теми курсів з ІКТ, які пропонують на сьогодні заклади післядипломної педагогічної освіти України, а саме:

- Використання Google-сервісів у роботі вчителя.
- Соціальні сервіси Web2.0 у професійній діяльності педагогічних працівників.
- Робота в системі дистанційного навчання Moodle.
- Медіадидактика. Методика використання медіа та ІКТ у викладацькій діяльності.
- Соціальні мережі як засіб навчання та взаємодії учасників освітнього процесу.
- ІКТ в управлінні навчальними закладами.
- Застосування інформаційних технологій навчання в загальноосвітньому навчальному закладі тощо [6].

Проаналізувавши низку державних та нормативних документів щодо освіти Словаччини, а саме: Закон про освіту [7], Закон про державну адміністрацію в сфері освіти і шкільного самоврядування [8], Указ про деталі і організацію навчального року у початкових школах, середніх школах, основних школах мистецтв, професійних школах і мовних школах Постанова про неперервну освіту, кредити та атестацію педагогічних працівників та професійних співробітників; розглянувши плани та програми навчання: програми навчання з інформатики та інформаційної освіти (SEP) [9], Національну програму для освіти та виховання тощо [10], а також здійснивши огляд джерел з метою систематизації досвіду оцінювання інформаційно-комунікаційної компетентності вчителів системи загальної середньої освіти у Словаччині, а саме веб-сайти: Міністерства освіти, спорту, наукових досліджень і науки Словацької Республіки [11], Національного інституту професійної освіти [12], Словацького центру наукової та технічної

інформації, державної шкільної інспекції [13] можна зробити певні висновки.

В даний час організація, зміст, обсяг і форми навчання без відриву від роботи вчителів та персоналу школи викладені в Постанові Міністерства освіти Словацької Республіки про неперервну освіту, кредити та атестацію педагогічних працівників та професійних співробітників [9]. Відповідно до цієї постанови викладачі та фахівці зобов'язані зберігати і розвивати свої професійні компетенції шляхом безперервної освіти або самоосвіти. Кредитна система є інструментом, за допомогою якого можна оцінити участь вчителів в акредитованих навчальних програмах. Кредитна система, а також порядок оплати праці та система оцінки вчителів допомагає вчителю в кар'єрному зростанні та отриманні підвищення заробітної плати. Кредити видаються на здійснення конкретних програм безперервної освіти або діяльності. Наприклад Університет Павол Йозефа Шафарика в Кошице пропонує курси підготовки та перепідготовки вчителів з теми «Використання інформаційно-комунікаційних технологій в навчанні» (50 годин, 12 кредитів) в якому вивчають такі теми як: Принципи функціонування ІКТ та інформаційного суспільства, Зв'язок за допомогою ІКТ, Інформація про нас.

Також середнє професійне училище (Levice) пропонує такі курси підвищення кваліфікації для вчителів з ІКТ, як:

- Діаграми як частина презентації мови;
- Excel на практиці;
- Інформаційна безпека в школі;
- Інформаційні та комунікаційні навички викладачів і фахівців;
- MS Office у навчальному процесі;
- Дизайн і розробка сайтів;
- Комп'ютерна графіка програм і їх використання в навчальному процесі художньої освіти;
- Використання ІКТ в навчанні [14].

З вищезазначеного можна зробити висновок щодо існування безлічі програм, електронних підручників, сайтів, публікацій, написаних і розроблених для вчителів і вчительками, а також існує величезна кількість всіляких курсів з інформаційних технологій для вчителів. Необхідно відмітити, що в школу поставляється обладнання нового покоління (комп'ютери, проектори, інтерактивні дошки), для користування яким вчителю необхідно мати певні знання та навички. Вчитель має розуміти та вибирати необхідні йому курси для самостійного вивчення потрібних йому азів комп'ютерної грамотності, щоб в подальшому застосовувати ці знання на належному рівні, оскільки ІК-компетентність - не тільки використання різних інформаційних інструментів, а й ефективне застосування їх у педагогічній діяльності. На сьогодні вчитель повинен:

- знати перелік основних існуючих електронних (цифрових) наочних матеріалів з предмету (на дисках і в Інтернеті): електронні підручники, атласи, колекції цифрових освітніх ресурсів в Інтернеті тощо;
- вміти знаходити, оцінювати, відбирати і демонструвати інформацію з цифрових освітніх ресурсів (наприклад, використовувати матеріали електронних підручників та інших посібників на дисках і в Інтернеті) відповідно до поставлених навчальних завдань;
- встановлювати необхідне програмне забезпечення на демонстраційний комп'ютер, користуватися проекційною технікою, володіти методиками створення власного електронного дидактичного матеріалу;
- вміти перетворювати і представляти інформацію в ефективному для вирішення навчальних завдань вигляді, складати власний навчальний матеріал з наявних джерел, узагальнюючи, порівнюючи, протиставляючи, перетворюючи різні дані.
- вміти вибирати і використовувати програмне забезпечення

(текстовий і табличний редактори, програми для створення буклетів, сайтів, презентаційні програми) для оптимального представлення різного роду матеріалів, необхідних для навчального процесу: матеріали для уроку, тематичне планування, моніторинг по своєму предмету, різні звіти по предмету, аналіз процесу навчання;

- ефективно застосовувати інструменти організації навчальної діяльності учня (програми тестування, електронні робочі зошити, системи організації навчальної діяльності учня);
- вміти сформувати цифрове власне портфоліо і портфоліо учня;
- вміти вибирати необхідну форму передачі інформації учням, батькам, колегам, адміністрації школи: шкільна мережа, електронна пошта, соціальна мережа, сайт, лист розсилки, форум, Wiki-середовище, блог;
- організовувати роботу учнів в рамках мережевих комунікаційних проєктів (олімпіади, конкурси, вікторини), дистанційно підтримувати навчальний процес при необхідності.

Для вирішення вчителем своїх професійних завдань необхідно організувати відповідну методичну, організаційну та технічну підтримку. Тільки в такому випадку вчитель зможе забезпечити реалізацію нових цілей освіти, нових форм організації освітнього процесу та нового змісту освітньої діяльності.

Список використаних джерел

1. Conclusions of the Council and of the Representatives of the Governments of the Member States, meeting within the Council of 15 November 2007, on improving the quality of teacher education Europe, C 300/6 of 12.12.2007 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2007:300:0006:0009:EN:PDF>
2. Закон України “Про вищу освіту” від 01.07.2014р.N1556-VII

- [Електронний ресурс] — Режим доступу:
(<http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2984-14>)
3. Концепція розвитку дистанційної освіти в Україні (затверджено Постановою МОН України від 20.12.2000 р.) [Електронний ресурс] — Режим доступу :
<http://www.osvita.org.ua/distance/pravo/00.html>,
  4. Наказ МОН України “Про затвердження Положення про дистанційне навчання” від 25.04.2013р. №466 (із змінами від 14.07.2015) [Електронний ресурс] — Режим доступу:
<http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0703-13>
  5. Зміни до Положення про дистанційне навчання (наказ МОН України №761) [Електронний ресурс] — Режим доступу:
<http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0923-15>
  6. Кравчина, О.Є. (2016) Розвиток інформаційно комунікаційної компетентності вчителя через дистанційне навчання закладів післядипломної педагогічної освіти України [Електронний ресурс]. – К.: ІТЗН НАПН України. Інформаційний бюлетень. - №4, 2016.—
Режим доступу: <http://lib.iitta.gov.ua/705220/>
  7. Zákon z 5. novembra 2003 o štátnej správe v školstve a školskej samospráve a o zmene a doplnení niektorých zákonov [Електронний ресурс]. – Режим доступу :
https://www.vedatechnika.sk/SK/VedaATechnikaVSR/Legislatva/Z%C3%A1kon%20%C4%8D.%20596_2003A1tnej%20spr%C3%A1ve%20a%20samospr%C3%A1ve.pdf
  8. VYHLÁŠKA Ministerstva školstva Slovenskej republiky z 3. júna 2009 o podrobnostiach o organizácii školského roka na základných školách, na stredných školách, na základných umeleckých školách, na praktických školách, na odborných učilištiach a na jazykových školách 231/2009 Z.z. [Електронний ресурс]. – Режим доступу :

- <https://www.minedu.sk/data/att/657.pdf>
9. Národný program výchovy a vzdelávania v Slovenskej Republike [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.cpk.sk/web/dokumenty/nppv.pdf>
  10. Міністерство освіти, спорту, наукових досліджень і науки Словацької Республіки [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.minedu.sk/>
  11. Національний інститут професійної освіти [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://langercorp.wixsite.com/kurzy-a-skolenia>
  12. Словацький центр наукової та технічної інформації [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.cvtisr.sk>
  13. Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.upjs.sk/>
  14. Stredná odborná škola, Pod amfiteátrom [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.sou-levice.sk/str.php?id=8>